

דבר תורה לפרשת שבוע שכתב הרב יהודא לאון אשכנזי (מניטו)

תרגום ועריכה מצרפתית: אליעזר שרקי

צוות עריכה לשונית והגהה לפרשות: אלישבע שרקי, בלה בל אנג', ואיתי קולין

* ה"ע – הערת העורכים

חטא המרגלים

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ (במדבר יג, לא)

"אנשים" אלה הם עשרת המרגלים שנשלחו בידי משה לתור את הארץ, יחד עם כלב ויהושע. בפסוק זה, הם משיבים לכלב שטען נגדם: **עֲלֵה נַעֲלֶה וְיַרְשֵׁנוּ אֶתָּה (=את הארץ) כִּי יָכוֹל נוֹכַל לָהּ (שם, יג, ל).** התורה מכנה אותם בשם **אנשים** ובכך מציינת את חשיבותם, כדברי רש"י על הפסוק: **כָּלֵם אֲנָשִׁים רָאִשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה (שם, יג, ג).** רש"י: "כל **אנשים** שבמקרא לשון חשיבות; ואותה שעה כשרים היו".

וכאן נשאלת השאלה: כיצד אנשים כאלה ('כל נשיא בהם')¹, אשר נבחרו אישית על ידי משה, יכלו לבגוד כך בשליחותם, לזרוע בעם ייאוש עמוק ובכך לגרום למותם במדבר? סיפור המרגלים, כמו אירועים רבים אחרים שפקדו את דור יוצאי מצרים - אותו דור שהפך בסופו של דבר ל"דור המדבר" - היה נשאר בגדר תעלומה אלמלא היתה לנו אפשרות להבין אותו לאור אירועים דומים המתרחשים בימינו. יחסם של חלקים מהעם היהודי כלפי ארץ ישראל - כולל חלק מההנהגה הפוליטית של מדינת ישראל - הוא יחס דו-ערכי הזהה ליחסו של דור המרגלים לארץ: "הארץ היא אכן כמו שקב"ה תיאר לנו אותה בהבטחתו² אבל..."

וכן להיפך: מה שקרה אז מאיר באור אכזר את אשר קורה היום (1994)³, את השערורייה המתרחשת לנגד עינינו. **אותם האנשים** אשר היו ממשחירי הארץ הם אלו אשר מתכוננים ביוזעין למסור אותה לאויבינו. "באותה שעה (בעת השחרור), כשרים היו..."

לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו

רש"י: כביכול כלפי מעלה אמרו.

לפי הפשט, פירוש המילה **ממנו**, כאן, הוא "מאיתנו" - העם הכנעני חזק יותר מאיתנו. אך ניתן להבין את המילה גם כגוף

שלישי יחיד - "ממנו", כלומר העם הכנעני חזק הוא ממנו, מן הקב"ה. מקור דברי רש"י בגמרא במסכת סוטה (לה, א):

"כי חזק הוא ממנו". אמר רבי חנינא בר פפא, דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה: "כי חזק הוא ממנו", אל תקרי ממנו אלא "ממנו". כביכול אפילו בעל הבית (רש"י: אדון העולם) אינו יכול להוציא כליו משם (רש"י: אם הפקידם שם).

כלומר: הטענה איננה שהערבים שכבשו את ארץ ישראל חזקים מאיתנו, אלא **שזכותם המוסרית** עולה על זכותנו על הארץ.⁴ ולפי זה, מה יועילו האותות והמופתים שנעשו עד כה אם כובש הארץ עדיין נמצא כאן?

הארץ המובטחת

יהודים רבים התרגלו במהלך הגלות לכנות את מולדת העברים בשם **הארץ המובטחת**, ככל הנראה כתוצאה מספיגה מתמשכת של מנטליות גלותית. אולם התורה מדברת על "הארץ אשר נתתי לבני יִשְׂרָאֵל" (שם כז, יב).⁵ הארץ **נתונה** לנו, היא מולדתנו. היחס הנפשי והמדיני לארץ "מובטחת" שונה במהותו מהיחס אל **ארץ אבות** - אבודה, אך בלתי נשכחת.

נראה שהגיע הזמן לבירור נוקב. מה מושך את היהודים לארץ ישראל: התיירות? הארכיאולוגיה? העלייה לרגל לארץ הקודש?

נראה כי עמנו - לפעמים בתמימות, לפעמים בצנינות - חוזר על אותם כשלים דרמטיים שהתורה מספרת עליהם. וכאשר אנחנו קוראים במקורותינו על הזלזול שמפגינים כלפי ארץ חמדה⁶ אלה אשר מעלים אותה על נס כ"אידיאל", יש מקום לתהות: אולי מה שקורה לנו הוא פשוט תוצאה של 'מידה כנגד מידה'?

איך הגענו למצב בו אנו רואים את עצמנו כזרים בביתנו? ואולי מפני שזמן ארוך כל כך הרגשנו "בבית" כשהיינו רק גולים בארץ לא לנו...

הגיע הזמן לחזור ולקרוא את התנ"ך!

⁴ טיעון זה הוא ביסוד התעמולה של אמצעי התקשורת הישראליים כדי להצדיק את הדמורליזציה ואת התבוסתנות המתלוות ל"מהלכי אוסלו".
⁵ עיין גם ויקרא כה, ב; דברים כו, א, טו; ועוד.
⁶ "וימאסו בארץ חמדה" (תהלים קו, כד).

¹ שם, יג, ב.
² וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הוּא... (שם, יג, כז)
³ תקופת הסכמי אוסלו.